

Z33 EXTRA

Fitting In

NL

Vloeibare
identiteit
in een meer-
stemmige
wereld

Wat als we zouden beseffen dat er heel veel verschillende manieren van zijn, handelen, maken en doen zijn? Dat de samenleving meervoudig is, bestaat uit vele entiteiten en talloze verschillende werkelijkheden waarvan geeneen uiteindelijk werkelijker is dan alle andere? Dat de claim op het bestaan van een ultieme werkelijkheid onmogelijk is. Hoe kunnen we vanuit kunst meer open staan voor al deze vormen van het beschouwen van en bouwen aan de wereld?

AUTEURS:

Annelies Thoelen,
Branko Popovic &
Marnix Rummens

De wereld wordt steeds meerstemmiger. De multitude waarin we ons vandaag als wereldbewoners bevinden, vergt een fundamenteel nieuwe vorm van onderlinge betrokkenheid. In onze diverse samenleving lijkt vooralsnog de enige manier om de complexe context te begrijpen het denken in grote versimpelde groepen: “wij” en “zij”. In het gepolariseerde wereldbeeld dat ons via de politiek en media wordt meegegeven, ligt de nadruk steevast op de verschillen die we delen. Groepen worden daarbij in visies, slogans en debatten niet zelden onderscheiden op basis van stereotiepe kenmerken.

Fitting In wil net meerstemmigheid als uitgangspunt nemen, en nadruk leggen op de vele overeenkomsten die we delen. Waar we al te vaak nog in grote groepen tegenover elkaar lijken te staan, zijn er in feite duizenden overeenkomsten te vinden met de mensen die we elke dag ontmoeten. Een visie die vertrekt vanuit meerstemmigheid, nodigt namelijk uit om in onze contacten met de ander de grondslagen van ons doen en denken te herbemiddelen. De kunstenaars in de expo propageren met hun visie namelijk een ander perspectief. Ze bieden een alternatief scenario, en wijzen het idee van een heersende standaard-identiteit waar je ofwel toe behoort, ofwel van afwijkt, af. De expo leent de bezoeker een andere bril waarmee we naar de wereld kunnen kijken, los van het denken in onnodig gestereotypeerde dualiteiten.

De ontwerpers en kunstenaars van Fitting In onderzoeken het herstellen van de relaties met onszelf, elkaar en de wereld door de objecten waarmee we ons elke dag omringen. Fitting In wil ons bewust maken van onze eigen referentiekaders, en tonen hoe rijk en kleurrijk de wereld kan zijn, als we open staan voor de vele stemmen rondom ons, en de vele overlappende lagen in onze identiteit. De expo is dan ook een oproep om ons bewust te worden van alle lagen van onze identiteit, en die in te gaan zetten in het individueel herconnecteren met onze context.

De tentoonstelling neemt de volgende vragen als uitgangspunt. Hoe gaan we om met de veelheid die ons omringt? Wie zijn wij in verhouding tot onze omgeving? En hoe kunnen we de relaties met onze context vormgeven en herstellen?

Meer nuance voor meer begrip

We ontwikkelen als startpunt daarom een meer genuanceerde visie op identiteit. Lang werd identiteit gezien als een vaststaand gegeven. Iets individueels waarmee je werd geboren. Fitting In beschouwt identiteit daarentegen als meerlagig en vloeibaar. Het begrip wordt hierdoor verruimd.

Elementen van onze identiteit zijn tijdelijk, veranderlijk en contextgevoelig. Eerder dan een vaststaand stereotiep verhaal, maakt net een brede waaier van kenmerken, interesses en karaktertrekken ons wie we zijn. Ieder van ons is een verzameling van tientallen elkaar overlappende intersectionele kenmerken: zoals leeftijd, gender, geaardheid, woonplaats, klasse, geloof, interesses, opvoeding, etniciteit, geboorteplaats, opleiding, burgerlijke staat, smaak, etc. Onze identiteit is een unieke meerlagige mix van dat alles. Het bepaalt onze individuele positie in, en perspectief op de wereld.

Meer lagen brengen meer verbinding

Identiteit wordt bovendien sociaal geconstrueerd: ze is mede vormgegeven door de maatschappelijke structuren rondom ons, de mensen die we leren kennen doorheen ons leven, en de verhalen in onze context. Wie we zijn is namelijk onlosmakelijk verbonden met de omgeving waarin we leven. We worden gevormd door familie, vrienden, burens en scholing. Onze waarden en normen ontstaan mede in onze opvoeding, en kunnen veranderen door bv. ontmoetingen, reizen, of ingrijpende gebeurtenissen. Zeker met de extreme toename van mobiliteit (zowel fysiek als digitaal) worden we geconfronteerd met een steeds veranderende veelheid van informatie en stemmen rondom ons.

Wanneer we uitgaan van het idee dat onze identiteit gevormd is door onze omgeving, dan dringt het herstellen van de relaties tussen het “ik” en die context zich op. Fitting In neemt het idee van identiteit als zijnde meerlagig en vloeibaar als bril om onszelf en onze context in deze hyper-individuele samenleving opnieuw te verzoenen.

De expo speculeert daarbij openlijk of we in dit meerlagig begrip opportuniteiten voor het uitbouwen van onze sociale relaties met elkaar en de wereld kunnen terugvinden. De veelheid aan stemmen rondom ons creëert namelijk een potentieel aan veelzijdige verbindingen met de ander. Zeer zelden is er geen enkele overeenkomst met iemand die we ontmoeten. Veel vaker komen in open contacten en gesprekken gedeelde interesses en kenmerken naar boven, ook bij mensen die schijnbaar verder van elkaar afstaan. In een wereld waarin we identiteiten als fluïde en meerlagig beschouwen, zijn er ook veelzijdige overeenkomsten mogelijk. Onze vele lagen zijn een ware troef voor het aangaan van sociale relaties.

Meer lagen brengen een hechte samenleving

Maar niet alleen voor onszelf, maar ook op een hoger niveau, kan het opzetten van deze meerstemmige bril een verrijking zijn. Als we elk individu namelijk gaan waarderen voor zijn complete unieke verzameling van eigenschappen, kunnen we ook grotere heersende narratieven rondom de samenleving gaan bevragen, vervangen en aanvullen.

We bevinden ons in erg gepolariseerde, en hyper-individuele tijden. Daarom nemen we specifiek nu dit thema als uitgangspunt voor een tentoonstelling. Maar daarnaast is er het afgelopen decennium een stijgend gevoel van ‘polarisering’. Het wij-zij denken, waarbij twee groepen tegenover elkaar staan, is erg populair. Dergelijke situaties wordt vaker beschreven als een spel van extremen waartussen geen verzoening mogelijk is. Fitting In is een tentoonstelling die vertrekt van deze sociale realiteit, en ze in vraag wil stellen via de alternatieve scenario’s van een aantal kunstenaars en ontwerpers.

Door een diepgaand begrip van identiteit als zijnde vloeibaar en meerlagig, kunnen we inzien dat het denken in grote vaststaande blokken, of in “wij”-“zij” tegenstellingen, eigenlijk een achterhaald gegeven is. Als identiteit vloeibaar is, is iemand vandaag misschien bij de “wij” en morgen bij de “zij”, of bij beiden tegelijk. Dat betekent dat het opdelen van de samenleving in twee onveranderlijke kampen die recht tegenover elkaar staan en die elkaar nooit zullen vinden, erg onlogisch begint te klinken. We gaan de categorieën voorbij. De fijnmazige connecties die we met elkaar kunnen leggen op basis van de vele lagen in onze identiteit zorgen er net voor dat er eerder wordt gedacht in een veelheid van contacten met anderen rondom ons. Onze sociale omgeving krijgt zo de vorm van een breed en sociaal verbonden web, eerder dan een versterkt en onverzoenbaar kamp waar binnen een referentiekader valt.

Camping Multitude

In de grote dwarszaal, aan het einde van de tentoonstelling, zetten kunstenaars en ontwerpers letterlijk hun tent op. In de gecureerde installatie Camping Multitude creëren ze een tijdelijke en symbolische uitvalsbasis om ontmoeting en dialoog tot stand te brengen. Eerder dan één visie, ontstaat hier een meerstemmige benadering van de thema's en perspectieven die elkaar aanvullen of bevragen. De toeschouwer kan de camping betreden, ontdekken wat de verschillende tenten en plekken te bieden hebben, en er tijd in doorbrengen.

We zijn hier na een reis door de tentoonstelling volledig terug bij onze beginvragen: Hoe gaan we om met de veelheid die ons omringt? Wie zijn wij in verhouding tot onze omgeving? Hoe kunnen we de relaties met onze context vormgeven en herstellen?

De figuur van de tent staat in Camping Multitude centraal als krachtig symbool voor tijdelijke verbindingen, en nieuwe connecties met elkaar en de wereld. De tent is voor ons een metafoor voor deze tijd en toestand van multitude waarin we leven. Het is een uniek instrument voor zelfexpressie en het vinden van een (tijdelijke) community.

De tent is enerzijds een verlengstuk van onze kledij. Ze beschermt ons lichaam tegen de elementen en kan een vorm zijn van culturele of individuele expressie. Tegelijk blijft een tent mobiel, staat ze haar gebruiker toe om naargelang de omstandigheden zich te verplaatsen. Een tent staat nergens permanent en staat de gebruiker ervan toe om zich steeds te herpositioneren, en andere verbindingen en verhoudingen teweeg te brengen. De verbindingen en de communities die ontstaan zijn tijdelijk. We kunnen de tenten weer afbreken en elders opzetten. Camping Multitude verwijst zowel naar de voordelen van deze wendbaarheid (toerisme, festivals, verkenning) als de schaduwzijde (gedwongen migratie, dakloosheid, armoede).

Camping Multitude is het curatoriale antwoord op de maquettes in de tentoonstelling Composite Prescence. Het is de plek waar al die invullingen en invalshoeken samenkomen om zo een dieper en meerstemmig begrip van onze tijd en context mogelijk te maken. Het is een plek waar zeer verschillende mensen samenkomen om samen uit te wisselen over de thema's van de tentoonstelling: vloeibare identiteit, veelheid, autonomie en gemeenschappelijkheid, nieuwe manieren van samenleven en het herconnecteren met de ander.

Huis voor Actuele Kunst,
Design & Architectuur

